

Eetwoord van het Jaar groslijst 2021

Foto: Shutterstock

Hieronder vind je de groslijst voor de verkiezing Eetwoord van het Jaar 2021. De groslijst is bijgewerkt tot 15 december 2021.

Jouw nominaties voor 2022 kun je vanaf 1 januari 2022 e-mailen naar info@ubelzuiderveld.nl. Het genomineerde eetwoord of begrip wordt na weging opgenomen in de groslijst Eetwoord van het Jaar 2022. Tussentijds wordt enkele keren een voorlopige groslijst gepubliceerd.

Graag wel het woordoord vermelden; het medium of de aangelegenheid waar je het eetwoord aantrof

of hoorde. De naam van externe nominateurs wordt vermeld bij woorden op de groslijst.

Het genomineerde eetwoord hoeft niet persé vaak gebruikt te zijn, maar moet raak, grappig en spitsvondig zijn. Bovenal moet het woord bij voorkeur enigszins uitdrukking geven aan de etenstijdgeest van het betreffende jaar. Een pré is als het daarbij bovendien gaat om een nieuw woord of nieuw samengesteld begrip.

Eetwoord van het Jaar groslijst 2021

Afhaalramadan - De ramadan van 2021 viel nog in de tijd dat beperkingen golden vanwege de coronapandemie (avondklok tot eind april). In een dagbladinterview munt Bouchaib Saadane, voorzitter van de Al Mohsinin moskee in Sittard, de term 'afhaalramadan'. Vanwege de avondklok kunnen de Nederlandse moslims tijdens de vastenperiode niet 's avonds bij elkaar op bezoek om gezamenlijk te eten. Saadane zegt in dit verband: "Mensen maken eten voor elkaar en geven dat mee, het wordt een afhaalramadan."

Woordoor: artikel “Waarom de moskee vasthoudt aan de avondklok van negen uur”, De Volkskrant, maart 2021.

Aromatrilogie - Titel van een aflevering van een rubriek in dagblad Trouw, waarbij telkens een recept van een lezer centraal wordt gesteld. In dit geval gaat het om de receptuur en bereiding van een zogenaamde ‘lenteloempia’. Citaat uit het begeleidende artikel: “Deze combinatie van chilisaus, wijn en loempia is een feest voor je tong, een echte aromatrilogie.” Van oudsher gold in de culinaire wereld het verdict: maximaal drie smaken op het bord ofwel een ‘aromatrilogie’.
Woordoor: dagblad Trouw, juli 2021.

Avocadohand - Avocado’s zijn immens populair als broodbeleg of ingrediënt. Het snijden van de glibberige vrucht met zijn grote gladde pit leidt niet zelden tot ongelukken. Menig avocado-adept loopt hierdoor, soms ernstige, snijwonden en zenuwbeschadigingen op aan de hand, met name op splitsing van duim en wijsvinger of in de handpalm. Het resultaat is een avocadohand.
Nominateur: Wes Geneijgen, editor in chief Eatly.nl. Woordoor: verschillende media eind 2020, begin 2021.

Bi-snacksueel - Iemand die niet kan kiezen tussen verschillende soorten frituursnacks als hij/zij/hun wordt gevraagd een voorkeur te noemen. Cafetariahouder Patrick Nieuwveld zegt

als podcast-presentator Jordy Middelbosch twijfelt tussen verschillende favoriete snacks: “Ah, jij kunt niet kiezen. Je bent dus gewoon bi-snacksueel.” Woorddoord: Podcast “Ik ben gewoon kok” van groothandel Bidfood, december 2021. Op Twitter passeerde de term ‘bisnacksueel’ in 2018 al eens de revue, zo bleek bij googelen met terugwerkende kracht.

Bitterbalnationalist - Woord dat eerder in 2018 opdook in de media, maar in 2021 prominenter werd gebezigd in verschillende media in een artikel over Thierry Baudet, leider van de politieke partij Forum voor Democratie. Derden betitelen in het verhaal Baudet als ‘bitterbalnationalist’. Binnen de context waarin het begrip wordt gebruikt, lijkt het te betekenen: “een nationalist die niet de uiterste consequentie van zijn/haar nationalistische inslag trekt en dus in dit opzicht ‘klein’ denkt”. Citaat van een teleurgestelde criticaster die zelf wel ultra-nationalist is: “Ze zijn teleurgesteld in hem. Baudet zwaait wel met het vlaggetje, maar hij durft de rassenkwestie niet aan te snijden.” Betekent dit dat een ultra-nationalist als een kroketnationalist gekwalificeerd kan worden? Woorddoorden: onder meer de dagblad Algemeen Dagblad en Het Parool, mei 2021.

Boerenkoolkoninkrijk - Variatie op ‘bananenrepubliek’. Benaming om te duiden dat Nederland in toenemende mate kenmerken zou

vertonen van een koninkrijk waar de rechtstaat minder gelding lijkt te hebben. Woordwoord: redacteur economie Peter de Waard schrijft begin 2021 in de Volkskrant over dubieuze geldstromen via Nederland en munt deze term.

Bootjesvoer - Citaat uit een krantartikel over eten aan boord van een boot: “Als je de hele dag hebt gezeild, dan is een warme maaltijd erg welkom en met slechts twee pitjes om te koken is enige creativiteit gewenst. We drinken wat en het schaalte met nootjes is in een oogwenk leeg. Tijd om te gaan koken: ‘bootjesvoer’. Dat is eten uit de voorraad, aangevuld met goed houdbare verse producten.” Woordwoord: receptenrubriek in dagblad Trouw, juni 2021.

Brievenbusfood - De trend van eten en drinken per post bezorgd op abonnementsbasis is onmiskenbaar. Nespresso's koffiecupsjes en de maaltijdboxen van HelloFresh krijgen in 2020-2021 op grote schaal navolging van aanbieders van chocolade, bier, worst, koffie, taart, kaas en andere producten. Niet altijd, maar wel vaak krijgt de abonnee zijn periodieke (veelal maandelijke) portie thuisbezorgd in een doosje dat door de brievenbus kan. Woordwoord: Food Inspiration, november 2021.

Culiwandeling, culiwandelen – Tijdens de coronalockdowns van 2020 zijn reeds de eerste wandeltochten langs verplicht gesloten

horecabedrijven (“culinaire wandelingen”) in steden gehouden. Deelnemers lopen een vooraf uitgezette en betaalde route en krijgen buiten bij gesloten restaurants die ze passeren een drankje of hapje. De trend, inmiddels door menigeen ‘culiwandeling’ of ‘culiwandelen’ genoemd, loopt met name in voorjaar 2021 de spuigaten uit. Omdat lokale overheden besmettingsgevaar vrezen bij de steeds massaler wordende looptochten, legt een aantal gemeenten culiwandelingen aan banden. Zie ook: frituurloop. Woordwoord: onder meer Eén Vandaag, april 2021.

Donutparadijs - De comeback van de donut in Nederland is onmiskenbaar. Na een eerdere, korte hausse bijna 25 jaar geleden, is de donut terug aan het front, mede dankzij de snelle groei van de Amerikaanse keten Dunkin’ Donuts. Boven een artikel over deze herrijzenis in ons land, duidt culinair journaliste Mara Grimm ons land als ‘donutparadijs’. Woordwoord: dagblad Het Parool, februari 2021.

Dunch, dunchen - Samentrekking van de eetmomenten ‘lunch’ en ‘diner’, respectievelijk ‘lunchen’ en ‘dineren’. Gedwongen door de vroege sluitingstijd, eerst om 20.00 uur en later om 17.00 uur, als gevolg van de avondlockdown vanwege de coronapandemie, besloten verschillende restaurants hun dinertijd te vervroegen, bijvoorbeeld tot circa 15.30 uur. Dit zogenaamde ‘early dinner’ wordt door sommigen, geciteerd

door enkele vakplatforms, 'dunch' genoemd. In 2012 deed het begrip 'drunch' opgeld. In tegenstelling tot 'dunch' gaat het bij 'drunch' om het eetmoment tussen lunch en diner, een concept van De Zwaluwhoeve in Harderwijk. Zie ook: liner, lineren. Woorddoord: website Libelle.nl, 18 november 2021.

Eetleven - Een term die past in de langjarige trend dat eten en drinken steeds belangrijker worden voor de identiteit van mensen. Met name onder vrouwen is deze trend al jaren zichtbaar (vrijwel alle populaire foodies met eetblogs zijn vrouw). Via 'eetleven' wordt deze trend gebundeld in één woord. Woorddoord: magazine Linda gebruikte 'eetleven' in het verleden al incidenteel als rubrieksnaam. Recent in onder meer het artikel "Het eetleven van Jaimie Vaes", september 2021.

Falafval - Falafval is strikt genomen een merknaam, maar zou een soortnaam kunnen zijn of worden. Het is namelijk falafel die gemaakt is van restgroenten; vandaar de combinatie met 'afval'. Falafval past in het streven naar 'zero waste' in restaurantkeukens en de keukens bij de mensen thuis. Of de falafel ook falafel is waarvan je afvalt, is op het moment van dit schrijven onduidelijk. Woorddoord: TV-programma BinnensteBuiten, augustus 2021.

Flitsbezorging, flitsbezorger - Flitsbezorging van kleine boodschappen binnen 10 minuten is een fenomeen dat in 2021 snel opmarcheerde in ons land. Hoewel niet uitsluitend, gaat het in verreweg de meeste gevallen om de delivery van voedsel en dranken vanuit kleine decentrale geblindeerde magazijnen in Nederlandse steden via Gorillas, Flink, Getir en andere merken. Woordorden: vanaf mei 2021 in vrijwel alle relevante vakmedia en publieksmedia.

Frituurloop - Zelfde als culiwandeling (zie daar) maar in het geval van de frituurloop voert de route langs bedrijven die primair friet en gefrituurde snacks verkopen. Een Groningse website lanceerde deze merknaam, die in mei 2021 door snackproducent Mora werd geadopteerd. Woordwoord: Metronieuws, februari 2021 en vervolgens tot mei 2021 frequent in andere media genoemd.

Gastrotainment - Samentrekking van de woorden gastronomie en entertainment. Nederlandse omschrijving: onderhoudende en belevingsvolle eetervaring. Zoek je in Google op dit begrip, dan levert dit legio buitenlandse zoekresultaten op, maar kennelijk is het begrip tot op heden niet of nauwelijks gebezigd in het Nederlandse taalgebied. Woordwoord: bespreking door Pieter Nijdam van Brut172, het restaurant van chef Hans van Wolde, in de Telegraaf, september 2021.

High sea - Ons land kent naar Brits voorbeeld horecafenomenen als high beer, high wine, high coffee en zelfs high friet. Alle zijn ze afgeleid van high tea. Het recept is in alle gevallen hetzelfde: kleine hapjes (vaak geserveerd op een étagère) rond een centrale drank of een centrale dis. Restaurant Ovum, in 2021 in Grave geopend, voegt aan deze 'highs' de high sea toe, een tot op heden onbekend fenomeen in ons land. De high sea voor twee of meer personen is een nieuwe naam voor het zogenaamde 'plateau fruits de mer' en bestaat uit onder meer gerookte zalm, gerookte paling, gebakken Argentijnse garnaal, oesters, scheermessen en kokkels. Woordoor: Excellent Magazine, augustus 2021.

Kriebelkroket - Kroket met insecten als ingrediënt. Woordoor: Radio 1, maart 2021, tijdens een interview over insecten als toegelaten voeding in Europa.

Liner, lineren - Spreek uit: linée. Combinatie van late lunch en een vroeg diner. 'Liner' is het zelfstandig naamwoord, 'lineren' het werkwoord. Ik lineer, jij lineert, wij lineren... Probleem bij 'lineren' is dat het een bestaand werkwoord is: zo wordt het wel gebruikt voor het trekken van lijnen op de vloeren van sportvelden en in sporthallen. Feitelijk is 'liner' synoniem met 'dunch' (zie ook daar). Het ontstaan van beide woorden heeft alles te maken met vervroegde restaurantsluitingen als

gevolg van de coronapandemie. Woorddoord: platform Eatly.nl, november 2021.

Maaltijdmoeheid - 'Meal prep fatigue' is een term die kwam overwaaien uit de VS. Volgens onderzoekers lijdt een groeiend aantal Nederlanders eraan, vooral onder jongere generaties. 'Maaltijdmoeheid' betekent: geen zin hebben om een maaltijd te bereiden en overwegen een alternatief te zoeken voor de 'vermoeiende bereiding' (niet zelden is het een vermoeidheid die last minute komt opzetten). Is sprake van 'maaltijdmoeheid' dan wordt vaak voor gemak gekozen, zoals een thuisbezorgd gerecht. Langer reeds valt de term in een andere betekenis, namelijk vermoeidheid ná het nuttigen van een maaltijd. Zodoende kan dus zowel vóór als ná consumptie 'maaltijdmoeheid' optreden. Woorddoord: Food Inspiration, november 2021.

Pastameesteres - Sarah Puozzo uit Amsterdam, een Belgische van Italiaanse afkomst, is sinds eind 2020 de eerste Master in Pasta van de Benelux. Puozzo ging hiervoor in de leer bij onder anderen een pastachef die werkte op driesterren niveau en een sfoglia-master (pastabladen) in Bologna. In een artikel in dagblad De Telegraaf wordt de eigenaresse van de Pasta Academy Benelux, tevens eetschrijfster en columniste, omschreven als 'pastameesteres'. Woorddoord: dagblad De Telegraaf, 7 april 2021.

Patatpolitie - Synoniem voor ‘handhavers die toezien op een verantwoord voedselaanbod’. Utrecht (en andere steden) streven via convenanten naar het gezonder maken van het voedselaanbod in de openbare ruimte. Op de vraag aan Eelco Eerenberg of hij een maximum gaat stellen aan het aantal snackbars in wijken, zegt deze Utrechtse wethouder: “Eerder een minimum aan gezonde plekken. Het zou mooi zijn wanneer op alle plekken waar ongezond eten te verkrijgen is ook gezond eten over de toonbank gaat. Ik wil geen patatpolitie. We willen een gezonde keuze, naast de vette hap.” Woordoord: een artikel over gemeentelijk gezondheidsbeleid in Algemeen Dagblad, november 2021.

Piemeltaartpatissier - Naar mag worden aangenomen, is ‘piemeltaartpatissier’ (ook wel: ‘piemeltaartbakker’) een woord voor eenmalig gebruik, helemaal gekoppeld aan patissier/bakker Jolisa Brouwer uit Waalre. Ze wierp zich op als kandidaat-kamerlid voor de islamistische Partij van de Eenheid, maar trok zich terug van de lijst nadat deze partij van haar eiste dat ze haar piemeltaarten van haar bakkerij-website verwijderd. Woordoord: journaliste Margriet Oostveen munt ‘piemeltaartpatissier’ in een portret van Jolisa in de Volkskrant, september 2021. Platform Geen Stijl en verschillende Brabantse media besteedden begin 2021 al aandacht aan de piemeltaartbakker.

Restaurantgevoel - Het is niet dat het als aanéén geschreven woord nóóit eerder is gebezigd, maar het gebruik van het begrip ‘restaurantgevoel’ nam in 2020 reeds toe en viel in 2021 ontegenzeggelijk nog vaker. Vaak in dit soort constructies: “Ervaar het restaurantgevoel thuis...” In veel gevallen handelt het om wervende teksten van restaurants en/of platforms die aan huis maaltijden bezorgen. Dat het woord opgeld doet, heeft ongetwijfeld te maken met de beperkte mogelijkheid van restaurantbezoek als gevolg van de coronapandemie in combinatie met het snel groeiende aanbod van maaltijddelivery. Woordoor: Nu.nl en andere media, 2021.

Schijnpatat - Patat, friet en frites worden traditioneel gemaakt van aardappel. De afgelopen jaren is toenemend sprake van variaties met andere hoofdingrediënten zoals verschillende groenten, avocado, deegsoorten en zelfs de maïs-emulsie polenta. In zijn algemeenheid past ‘schijnpatat’ in de ontwikkeling van de benaming van plantaardige varianten voor vleesgerechten. In dit geval gaat het echter om overwegend plantaardige variaties op een in oorsprong al plantaardig product. Woordoor: culinair schrijfster Joke Boon muntte het woord ‘schijnpatat’ in haar receptenrubriek dagblad Trouw, augustus 2021. Overigens maakte ze twee jaar eerder reeds gewag van ‘schijngenhakt’.

Schnitzeltoerisme - Het fenomeen dat bewoners van de grensstreek (in dit geval: Nijmegen en omgeving) tijdens de avondlockdown over de grens hopen om in Duitse restaurants uit eten te gaan. Woorddoord: hoewel het begrip beperkt tijdens de lockdowns in 2020 is gebruikt - en ook wel is gebezigd als synoniem voor vakanties in Oostenrijk - is het in kopbladen van het Algemeen Dagblad en op sociale media in de hier genoemde betekenis gemunt op 13 december 2021.

Slakkenworst - Worst op basis van slakken, ontwikkeld door een fooddesigner in samenwerking met een Libanese slager. Gepresenteerd tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven. Woorddoord: RTL Nieuws, oktober 2021.

Smaakspoken - Titel van een kinderboek van schrijver Daan Faber en illustrator José García Lechner. Hoofdpersoon is Puck van negen. Haar moeder is overleden, haar vader chef-kok. Ze wil helpen in diens restaurant, maar haar smaak is nog niet voldoende ontwikkeld. Om haar bij te spijkeren, verschijnen de zogenaamde smaakspoken, die haar de kennis bijbrengen van de basismaken zout, pittig, zuur, vet, umami, bitter en zoet. Culinair historica Charlotte Kleyn gebruikt het woord in juni 2021 als zelfstandig naamwoord in een column in dagblad Trouw. Woorddoord: verschillende websites april-juli 2021.

Spookkeuken - In de media is het gebruik van deze term in 2020 nog een uitzondering, maar in 2021 vrij algemeen geworden. Spookkeuken is de Nederlandse vertaling van de Amerikaanse begrippen 'dark kitchen' en 'ghost kitchen'. Het gaat hier om de trend van bereiding van bezorgmaaltijden in merkloze en onherkenbare cq ontraceerbare keukens, die zich vaak bevinden op bedrijventerreinen. Sommige 'dark kitchens' zijn verzamelkeukens voor verschillende gebruikers, die zich met hun maaltijdmerk(en) uitsluitend online of via apps manifesteren. De trend richting spookkeuken ofwel 'delivery only kitchens' is wereldwijd onmiskenbaar en kreeg in 2020-2021 ook in Nederland vleugels. Omdat voorheen vooral fysieke restaurants en of gemerkte bezorgwinkels (zoals Domino's) zich bewogen op deze markt, worden de merkloze bezorgkeukens 'dark kitchens' ofwel 'spookkeukens' genoemd. Woordoor: verschillende media, waaronder Het Financieele Dagblad, "De opkomst van spookkeukens", januari 2021.

Sworma - Variant van shoarma cq döner kebab op basis van wormen. Zie ook: zwarma. Woordoor: artikel over Rotterdamse bedrijf De Krekerij, Food Inspiration, voorjaar 2021.

Tussendoortjeswinkel - Dit woord is met een vette knipoog geïntroduceerd door tijdschrift Panorama. In een serie over frituursnacks oppert

het blad dit woord als letterlijke vertaling van het Engelse begrip 'snackbar'. Woorddoord: weekblad Panorama, augustus 2021.

Visvervanger - Plantaardig alternatief voor vis, zoals 'vleesvervanger' een plantenvariant is van vlees. Woorddoord: hoewel in recente jaren al incidenteel eerder gebruikt, beleefde 'visvervanger' in 2021 zijn doorbraak naar een breder publiek, gezien de vele vindplaatsen online.

Vleesberg - Term om te duiden dat de Nederlander (nog altijd) enorm veel vlees eet. Hij/zij verslindt overdrachtelijk gesproken 'bergen vlees'. Als eigennaam is 'vleesberg' in het Nederlandse taalgebied langer ingeburgerd: in Beerzel, België is slagerij De Vleesberg gevestigd. Woorddoord: nieuwsplatform Nu.nl gebruikt het woord 'vleesberg' in de kop van een artikel over onderzoek naar de Nederlandse vleesconsumptie. Citaat uit het artikel: "Het is nog steeds een flinke berg vlees die we als Nederlanders gemiddeld vorig jaar wegwerkten: 75,9 kilo per persoon, zo berekende Wageningen University in opdracht van Wakker Dier. Die berg is wel iets minder hoog dan in 2019 toen we nog 77,8 kilo verorberden." Nu.nl, oktober 2021.

Wittekaasdiplomatie - Term ter duiding van diplomatieke besprekingen tussen Turkse en Griekse vertegenwoordigers en bestuurders van

het verdeelde eiland Cyprus. De term is ontleend aan een daad van de Europese Unie: die verleende de Cypriotische harde witte kaas halloumi een zogenaamde DOP-registratie, een bescherming waarbij de soortnaam onverbrekkelijk wordt verbonden aan een bepaalde regio. De EU verleende de erkenning van halloumi aan geheel Cyprus, zowel dus aan het Griekse als Turkse deel, en hiermee zou sprake zijn van 'wittekaasdiplomatie' met als doel beide partijen gunstig te stemmen. Woordwoord: Volkskrant, april 2021.

Zwarma – Ontstaan uit samenvoeging van de woorden 'shoarma' en 'zwammen'. Zwarma is een broodje shoarma op plantaardige basis met een vulling van oesterzwammen. Gepresenteerd tijdens de Dutch Design Week in Eindhoven. Zie ook: sworma. Woordwoord: RTL Nieuws, oktober 2021.